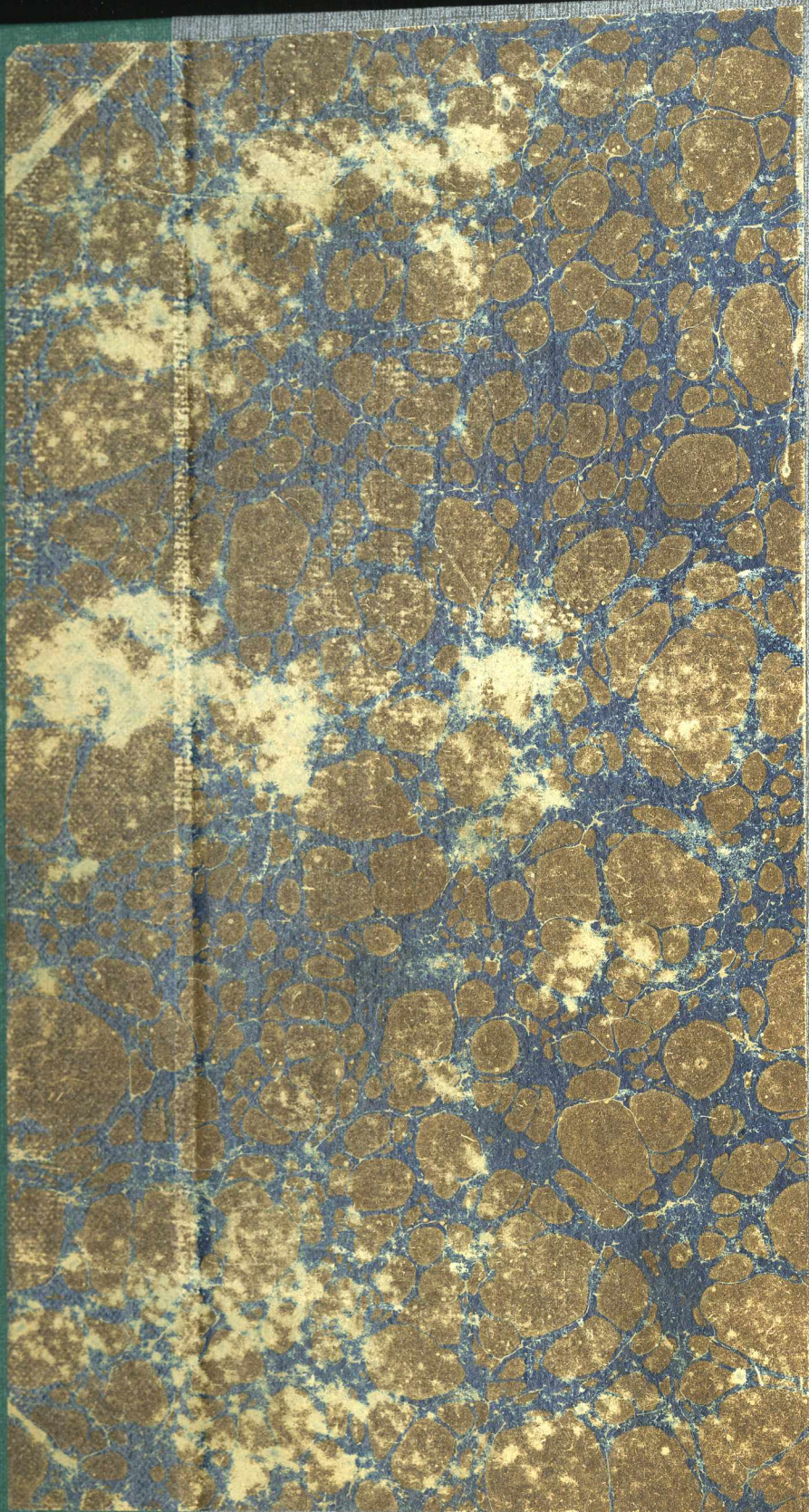

Politikai
Törpíratok.

121.

121
1053

HIGYJ, DE MEGNEZD KINEK!

TÁJÉKOZÁSUL

AZ ABÁD SZALOKI

KÉPVISELŐ VÁLASZTÓ KERÜLET

VÁLASZTÓINAK.

✓ MAGYARY FERENCZ.

9.

PESTEN.

NYOMATOTT A DEUTSCH-FÉLE RÉSZV.-KÖNYVNYOMDÁBAN.

—
1871.

HIGLY DE MEGNEVD KIEMEK!

Magyarországon

AZ ARAD SZAVATOKI

ÉRTÉKESÍTÉSÉNEK VÁLLALÁSÁVAL KÉRJÜNK

VÁLASZTÓKÖZÖSÉG

MAGYARORSZÁG

Pest

NYOMDÁT A BERTSCHÉ ÉS FÉLÉNYI KÖNYVNYOMDÁBAN

Választó Polgártársak!

Az 1848-ik évi országgyűlés IV-ik törvénycikke szerint minden harmadik év eltelte után országszerte új képviselő-választásnak kell történni. Legutóbbi képviselő-választásunknak ma-holnap már három éve lesz, s így, mielőtt a törvény-adta e szép jogotokat — hogy az országgyűlésre ismét képviselőt válasszatok — újra gyakorlatba vennétek, tájékozásul a mult országgyűlés jobb pártja, mint a többség által alkotott, bennünket legközelebb érdeklő néhány törvény rövid leírását, ismertetését közlöm; mert tudom, hogy a törvény-könyvek megszerzése költségbe kerül, annak átolvasása pedig sok időt vesz el a földmives embertől, azért jövők tehát érintkezésbe veletek, tisztelt választók, hogy nyiltan, őszintén, lelke tisztaságával ismertessem meg veletek azon törvényeket, melyek a legutóbbi országgyűlésen hozattak, hogy oly képviselőt válasszatok a jövő országgyűlésre, ki a hazának üdvöt békét, igazságos, jó, mindnyájunk nyugalmit, szellemi, anyagi előhaladását célzó törvények alkotásához fog járulni.

Ma már nem hitvány portéka, mint bor, pálinka, nem üres ígérek, csábítások, rábeszélések játszák a főszerepet a választásoknál, — ma már a gondolkozni tudó, saját lábán járó választó szavazatát, meggyőződését nem fogja eladni egy kortes-vezérnek bor-, pálinkáért, hanem lelke tisztaságával a haza boldogságát s ezzel együtt családja és községe nyugalmit, jólétét, gyarapodását ohajtván, lesz azon párt hive, mely meggyőződése szerint a házára nézve jobb; választ oly képviselőt, ki az országgyűlésen üdvös törvények hozatalához jó akarata s tehetsége szerint lelkiismeretesen hozzá járul.

Kerületünk választóit olyanoknak ismerem, kik lelkek tisztaságával a közjót ohajtják, üres ígérek, csábításoknak hitelt

nem fognak adni, hanem vagyoni állásuk s értelmességöknél fogva is azon párthoz fognak állani, melyhez lelki meggyőződésök szerint több bizalmuk van.

Most már édes barátim, hogy őszinték, bizalmasak, következetesek legyünk, azon kérdés támad, hogy melyik hát azon párt, melyhez lelki meggyőződésünk szerint több bizalmunk lehet, ha a hazára nézve üdvös, mindnyájunk nyugalját, szellemi és anyagi előhaladását, gyarapodását czélzó törvényeket akarunk?

Kikből áll ezen párt az országgyűlésen, lehet-e bizalmunk azon hazafiakhoz, kik ezen párt vezérei, s ezek véleményének követői? a válasz nagyon egyszerű. Mult választásunk alkalmával „egy pár őszinte szó“ czimű kis könyvemben — melyet, hogy több értelmes választó tékályában láttam, jól esik lelkemnek — megismerttettem veletek azon körülményt, hogy Ausztriával s hozzá tartozó tartományaival, mint szövetségesünkkel, minő viszonyban állunk, mily körülmények között jött létre őseink bölcs belátásával az ausztriai birodalom s Magyarország közötti ezen kölcsönös védelmi szövetség, mely először 1687-ben, utóbb ismét 1723-ban kötöttetett, ezeket tehát nem ismétlem, hanem a ki elfelejtette volna, olvassa el még egyszer, hanem röviden elmondom azt, hogy az 1848-ki szabadságharcz később követelésekben túlzott honfiaiink hibás tanácsa folytán 1849-ben szabadságharczunk forradalomná vált, azért, mert őseink által az ausztriai birodalommal kötött alap-védszövetségi kötéseink önkényűleg általunk felbontattak; az 1849-ki debreczeni országgyűlésen több százados királyi házuk a magyar koronától megfosztatott, mely törvényellenes cselekményeknek az volt következése, hogy az anélkül is irányunkban ellenséges indulattal viseltetett szomszéd nemzetiségek ellenünk zúdítottak, s hozzá még muszka segélylyel véres forradalmunk leveretett, mely szomorú eset után, 1849-től 1865-ik évig, s így majdnem 20 évig minden polgári jogtól, szabadságunktól, alkotmányunktól megfosztattunk, s a magyar nemzet mint élő halott volt, míg nem 1865 június 6-án királyunk ő felsége meglátogatván hazánkat, a nemzet részéről ragaszkodást, bizalmat tapasztalván, húsz évi szenvedésünk megszüntetett azáltal, hogy még az évi december 10-re ő felsége a magyar országgyűlést Buda-Pestre összehívta s 14-én a gyűlést személyesen megnyitotta, kinyilatkoztatván, hogy a magyar nemzet s az ausztriai birodalom között fennforgó kérdéseket békés úton akarja megoldani.

Ez azon országgyűlés, édes barátim, melyen a nemzet képviselői két pártra szakadtak, jobb- és balpártra, melyek közül mindegyik a nemzet függetlenségét, szabadságát akarta ugyan visszaállítani, csak hogy a czél eléréséhez az utakat és módokat különbözőleg választották meg, mert míg a jobb párt nem akarván visszautasítani a király bizalommal nyújtott jobbját, nem akarván, hogy nemzetünk ismét bizonytalan hosszú időkre elnyomassék s tétlenségre kárhoztassék, miáltal ugy szellemileg, mint anyagilag tönkre jusson, hanem hogy saját hazájában mindenki a törvény alkotta korlátok között mint szabad polgár élhessen, saját országos ügyeinket magunk kezeljük, magunk hozunk magunknak törvényeket, mondom, ezen jobbpárt, mely szent István koronája alá tartozó országok s ő felsége mint ausztriai császár uralkodása alatt levő többi országok közt fennforgó közös érdekű szerződéseket s ebből folyó kérdéseket, békés uton, a nemzet kára nélkül, a nemzet méltóságához illő módon ohajtotta megállapítani s meg is állapította; egy szóval, ezen jobbpárt a nemzet függetlenségét, önállóságát visszaállította, hogy zavartalanul, békében haladhasson nemzetünk kitűzött czélja felé; ugyanis a béke, jólét, vagyonosodás s az őtet megillető tekintély és hatalom felé, melyek legdrágább kincsei egy nemzetnek, addig a balpárt eleintén bizalmatlansággal lévén a király béke-jobbjához, kiegyezkedni vonakodott; majd egyik, majd másik kül-nemzet segítségétől várván segélyt, szakítani akart ismét, mint 1849-ben, szövetségesünkkel: Ausztriával s annak császárával, mint magyar királylyal, de végre belátván a balpárt tétlenségét az országgyűlésen, visszaborzadva maga is a bizonytalan jövőtől, melybe nemzetünk ismét belesodortathatnék, s fontolóra vevén azon magyar példa beszédet, hogy „a ki sokat markol, keveset fog“, ma már ellenzéseiivel — innen hívják a balpártot ellenzéki pártnak is, — czifra, de üres hosszú beszédekkel, melyekkel az országgyűlésen hozandó törvények alkotásában a jobbpártot csak hátráltatta, mondom, mindezekkel a balpárt már felhagyni látszik.

Van még, tisztelt választók, az 1865-ben alakult országgyűlésen s még most is — hála Isten, csak néhány jókedvű, czifra zsinóros ruhájú, nagytaraju sarkantyús képviselő is, kiket szélső balpártnak hívnak, ezen képviselők választói, édes barátim, csak szánaalomra méltók, mert tudatlanság, ingyen élni szeretés és ingyen földosztás a politikájuk, megmondom őszintén, kikből álla-

nak ezen választók, kik ilyen szélbali képviselőket küldének az országgyűlésre, nem másokból, mint olyanokból, kik munka és fáradság nélkül a másébol szeretnének meggazdagodni, olyan emberekből, kiknek minden párt jó, hol jó bor van, olyanokból, kiknek ingyen földosztási, adó-elengedési, katona nem-adási ígéreteket tesznek néhány hivataláról megfeledekezett papok, kicsapott gazdatisztek, tönkre ment kis urak s koresma-hősök, ezeket hívjuk, édes barátim, nép ámitóknak, a kiket pedig el tudnak ámitani, azokat oktalanoknak.

Elmondván röviden, tájékozásul, tisztelt választók, a pártok állását az országgyűlésen; józan itéletetekre bizom a választást, hogy jobboldali érülettel biró képviselőt fogtok-e küldeni, ki az 1865-ki, hazánkra üdvös, mindnyájunk nyugalmát, a nemzet függetlenségét, szabadságát kivivott párt hive lesz, oly jobboldali egyénre fogtok-e szavazni, ki azon párt hive lesz, mely párt törvényes királyunk fejére tette szent István koronáját, magyar független ministeriumot alakított, mely párt a szomszéd idegen ajkú nemzetiségekkel baráti köteléket font, azon párthoz tartozó egyéniséget fogtok-e választani, ki hive lesz azon pártnak, mely új igazságszolgáltatási, megye- s község-rendezési, nép-iskolai, szőlőváltási törvényeket alkotta, mint többségi jobbpárt, ahoz, a mely bennünket, magyarokat világhirű nemzetté tett; több külországi képviselők lakván már Pesten, velők kereskedelmi szerződéseket kötött; azon párt hivei lesztek-e, mely az ország vagyonát tekintélyes fekvőségekkel, mint a gödöllői, kis-béri, görgényi s a fogarasi roppant kiterjedésű urodalmak, szaporította; a buda-pesti lánczhidat, e világ csodáját egy társaságtól, mely építette, ugyan a nemzet számára megvásárolta, s most már büszkén mondjuk a magunkénak; a herczeg Eszterházy-féle világhirű képcsarnokot ugyan a nemzetnek megvette; azon jobb párt hivei lesztek-e, mely rövid idő alatt annyi sok vasutakat épített az ország legtekintélyesebb részein, mely vasutak a közvagyonosodás, mivelődés, ipar és jólétet terjesztik számunkra; azok hivei lesztek-e, mely párt a mult országgyűlésen mindent tett, a mit csak lehetett a nemzet boldogítására; vagy a kisebbségi balpárthoz, mely semmit sem tett, semmi eredményt munkássága után felmutatni nem tud? ezen kérdést, mondom, józan belátástokra bizom, mert hiszem és tudom, hogy minden tiszta gondolkozásu, hazáját, családját igazán szerető békés választónak, a király iránti hűségben, ősei példáját követő

minden honpolgárnak természetes eszénél fogva könnyű a választás az országgyűlési jobb- és balpárt között, s így könnyű oly képviselőre adni lelkiismeretes szavazatát, minőt ohajt.

Most már, tisztelt választók, azon ígéretem váltom be, hogy kikkől áll ezen országgyűlési jobbpárt, lehet-e bizalmunk azon honfiakhoz, kik ezen párt vezérei s azok követői?

Ha neveket nem emlitenék is, már az elősorolt hasznos törvények sorozata, hazánk vagyoni gyarapítása, mindenek előtt pedig kivivott független nemzeti lételünk, melyet tettegélve élvezzünk is, elég bizonyítékai lehetnek, hogy ezen jobbpárti embereinknek hazánk legjelesebbjeinek kell lenni, ugyanis főlemlitek nehányat e honfiakból azért, hogy gyermekeink, unokáink kegyelettel, ragaszkodással s méltó elismeréssel olvashassák e honmentők fényes neveit.

Ilyenek: első helyen Deák Ferencz, ki már az 1825-iki országgyűlésen mint nemes lelkű, mély tudományu, hazáját hön szerető követ szerepelt s vívott a magyar nemzet érdekei, szabadsága mellett; közel 50 év óta; ő volt, ki az 1848-iki országgyűlésen a jobbagység felszabadítását, az urbéri szolgálatok, mint robot, dézsma sat. megszüntetését indítványozta, az akkori szabadságharc alatt igazságügyi minister, ő volt ki 1865-ben, husz évi szenvedéseit a nemzetnek már megsokalván, békét, nyugalmat szerzett a hazában, most egyszerű képviselő, s a jobb párt vezére elveinek; — véleményének követői pedig Horváth Mihály, 1848-ban szintén magyar minister, most Szeged városa képviselője; Somsits Pál, most az országgyűlés elnöke, régi bajnoka a magyar szabadságnak; Perczel Móricz, ennek testvére Miklós; Klapka György; élő tábornokai az 1848-iki szabadság háborúnak; gróf Andrásy Gyula, volt magyar minister elnök, most ő felsége a király első birodalmi tanácsosa s az egész Magyar-Osztrák birodalom kül ügyeinek vezetője; az elhaltak közül gróf Széchenyi István ki szintén jobboldali elveket vallván, az 1849-iki szomorú eset után, a nemzet elnyomatása feletti bánatában megőrült; báró Eötvös József, ki hosszú évek során szintén a magyar függetlenségért küzdött, — 1848-ban, 1865-ben vallás- és közoktatási minister, sat. és számtalan a legelső rangú és birtoku tudományu magyar főurak, kiknek fényes és dicső neveit, mint tetteit, napokig tartana elmondanom és számlálnom mind hivi édes barátim a jobb pártnak; képzelhető-e? annyival feltehető-e? országunk legokosabb, tapasztaltabb s va-

gyonosabb, jelen országgyűlésének nagy többségét képező hazafiakról, kiknek nagy része közel fél század óta küzd a magyar függetlenségért, szabadságért, kik előkészítői voltak az 1848-iki szabadságharcznak, vívmányoknak, alkotói az első felelős független magyar ministeriumnak, kik világra szóló magyar honvéd-hadsereget teremtettek, képzelhető-e mondom az ország legöregebb, okosabb s. vagyonosabb embereiből alakult jobb pártról, hogy nem mindent azt tesznek, a mit a haza boldogsága, a nemzet nyugalma megkíván, hogy ne törekednének, ne iparkodnának hazafiui szent kötelességük-nél fogva arra, melynek teljesítésében megöszültek, tenni mindent, a mi lehető, hazájok s a nép javára?

A mi a bal pártot illeti, annak vezére Tisza Kálmán, ékes szóló javabeli fiatal ember, ki még gyermek volt, midőn már jobboldali vezéreink homlokára ránczokat vont az idő, jelenleg Debreczen városa képviselője.

A szél bal, töredék pártot mi illeti, hogy ennek ki a vezére tudni nem lehet, mert kevesen lévén, mindegyik vezér akarna lenni, s hogy kikből áll, ezt nem piszkálom, a mit rólok fentebb említettem, ugy hiszem elég arra, hogy e pártot elitéljétek s elforduljatok tőle.

Elmondván röviden, isten sugalta lelkiismerettel az országgyűlési pártok miben létét, azok munkásságát, elmondván kik a pártok vezérei, további tanácsomra, ugy hiszem, egy józan választónak sem lehet szüksége, s így most még egy ígéretemet iparkodom beváltani, melyet kis könyvem elején ígértem, azaz: ismertetését, bennünket legközelebb érdeklő néhány újabb törvényeknek, melyeket a mult országgyűlési jobb párt, mint nagy többség alkotott.

Legelől teszem a községek rendezéséről szóló törvényt, mert a községekből áll a megye, megyékből az ország, mely mindnyájunk édes anya. — Községek nevezete alatt értjük azon városokat, melyeknek rendezett tanácsok van, — az az városi tanács — ilyen város választó-kerületünkbea nincsen, szorittkozom azon kis községek és faluk uj szervezésének leírásához, minők, nagy részben a mi szomszédos községeink ugyanis; jogot ad az uj törvény minden községnek, hogy saját beldolgait, a törvény korlátai között önállóan intézze. határozatait végrehajtsa, beldolgaiban rendeleteket alkosson s a község vagyona felett rendelkezzen, községi adót vessen ki és hajtson be; gondoskodik a községi iskoláról, szegény ügyről, közrendőrségről, de csak a megye jóvá hagyása után haj-

tatik végre minden oly rendelete a községnek, mely a községi adóra s netalán a községi vagyon elidegenítésére vonatkozik.

Tartoznak pedig a községi hatóság alá mind azok, kik a községben s annak területén laknak, vagy tartózkodnak, — a község netaláni sérelmes határozatai ellen — egyeseknek — felebb viteli hatósága a megye, a megyétől a kormány; egyébiránt ugy egyesek, mint községek, sérelmeik orvoslása végett folyamodhatnak egyenesen az országgyűléshez. — Képviselek s vezetik pedig a községek beldolgait fele részben a lakosok által választott községi képviselők, fele részben azok, kik a községben legtöbb adót fizetnek; ezen községi képviselők számát a községi népesség határozza meg, minden 100 lélek után egy képviselő választatik, de bár mily csekély számú lakossal bíró kis község legyen is, 10 községi képviselőnél kevesebbnek nem szabad lenni egy községben, mert annyira — fontos határozatok hozatala esetében szükség van, kiknek fele az az 5 szabad választás, 5 a legtöbb adót fizetés útján a törvény ereje által van a községi képviselő testületben, mely választás a szolga bíró elnöklete alatt történik, — ezen községi képviselőtestület elnöke, a községi bíró, tagjai a jegyző, törvény-bíró, két tanácsbeli, mint a község előjárói, — röviden csak ennyit; ki bővebb ismeretet óhajt szerezni, községe jövő rendezéséről, azt a törvény könyvből meritheti, olvashatja s be fogja látni, meg fog győződni, hogy ez uj községi törvény az ország összes polgáira nézve, nagy jelentőségű, mert ezentúl nem uri székek, mint régebben, nem a megye, mint később s még jelenleg is, gyakorolták és gyakorolják a községek kormányzatát, — mint kiskoruk ügyét szokták — hanem most a községek kezében van, hogy mikép rendezzék saját ügyeiket, jaj nekik ha csábitók által magukat tév utra vezetetni engedik, üdv és boldogság lételők, ha maguk lábain járva ezen törvény értelmében rendezik ügyeiket. Hajdan el voltunk különitve a most a haza minden fia képezi a hazát. Magunkért tegyünk s akkor tettünk a hazáért. — Járjunk a törvény ösvényén, válaszszuk meg minden párt-szenvedély nélkül községi előjáróinkat, községi és országos képviselőinket, tisztviselőinket, engedelmeskedjünk a törvénynek, ne vonjuk meg filléreinket a közjótól, mely községünk vagyonosodását eszközli, tartsunk virágzó iskolákat, ne irigyeljük a gazdag jó létét, ne menjünk el hidegen a szükséggel küzdő mellett, hanem legyünk emberek, — hazafiak — kereszttyének: — s a községek fel fognak virágozni.

A községi új törvény rövid leírása után, a megyék új szervezését ismertetem veletek tisztelt választók, de szintén csak igen röviden.

A megyék tisztviselői, kik a megyei közigazgatásra szükségesekek, ezentúl is meghagyatnak, azokat választják, a megye bizottmányi tagjai, az az: a megye képviselői, kik nagy számban lévén, ezek szintén a községi választók által választandókból és a megyében legtöbb adót fizetőkből állanak, ezen nagy számban lévő megye-bizottmányi tagoknál, miután semmi fizetést nem huznak, különös tekintettel kell lenni a választóknak arra, hogy olyan független, értelmes józan gondolkozású megye-bizottmányi tagokat válasszanak, kik a megyei dolgokhoz hozzászólhassanak, annyi tehetséggel birjanak, hogy miután fizetésök nem jár, a költségeket magok viselhessék, s hogy annyi idővel rendelkezzenek, hogy a megye bizottmányi üléseit rendesen látogathassák; szóval olyanoakat kell választani, kik a közügyek iránt részvétellel viseltetnek, sem időt sem költséget nem kimélnek.

Ugy hiszem, hogy miután ezen új törvény, mely községekben a legtöbb adóbefizetőknak a községi képviseletben, a megyében legtöbb adótfizetőknak a megye-bizottmányi ülésében, választás nélkül is helyet ad, mint szokatlan valami, sokak előtt különösnek tünik fel, mint minden ujítás; tájékozásul elmondom, hogy ezen törvény életbeléptetésére mi okok birták az országgyűlési többséget, az t. i.: hogy miután ugy a községi, mint a megyei jogok és köteleességek gyakorlása sok költséggel jár, gondoskodni kellett a törvénynek arról, hogy becsületbeli köteleességévé tegye, s mint egy erőltesse a vagyonsabb, azaz, a több adótfizetőket, hogy minden fizetés nélkül a közügyekbe, tanácskozásba befolyjanak, a nélkül, hogy az ország roppant összeget fizetne annyi sok megye, tenger bizottmányi tagjának, s eléressék azon cél mégis, hogy a megyei kormányzat ügye, dolgai, részvétlenség miatt — mint ez utóbbi időben történt, s tapasztalható volt, hogy a megye gyűléstermei, a legfontosabb közügyek tárgyalásaker is majdnem üresek voltak — mondom, hogy a megyekormányzat ügye részvétlenség miatt hiányt ne szenvedjen.

A másik ok, mely arra birta a jobboldalt, mint országgyűlési többséget — hogy ezen legtöbb adótfizetőket felhasználja, szintén méltányos, jogos és igazságos volt, mert igen természetesnek fogja találni mindenki, a ki józan gondolkozású — hogy a kik az ország

fenntartásához legtöbb anyagi erővel járulnak, azoknak legtöbb befolyás biztosítottassék a közügyekbe; hasonlítással kicsibe: — minden gazdának, ki a gazdasági költségeket viszi, kell, hogy befolyása legyen a gazdaság vezetésébe — azaz, a kik legtöbb országos adót fizetnek — legtöbb befolyások legyen, ha eszök és szivök van — a megyei és községi kormányzatra, de mint mondám minden fizetés nélkül.

Nem kerülte el figyelmét, jó akaratát a jobb pártnak — eddig részrehajló — igazságkiszolgáltatási ügyeinkben is, életrevaló, olcsó és jó törvényeket hozni az által, hogy a megye kezéből a törvényszékeket, a bíraskodási jogot kivette, s ezentul nem pártviszályok között; családi érdekek — rokonság — czimboraság — s egyes megyei kortes-vezérek teremtik számunkra a bírákat, törvényszékeket — nem fognak többé választhatni olyanokat, kiknek gyakran fogalmok sem volt a törvényekről, sokszor tudatlanságból, vagy részrehajlásból igazságtalan ítéletekkel bocsátották, és elégitették ki a szegény, de jogos perlekedőt, még sokszor az ily korteskedés útján választott törvényszéki bíró félvén attól, hogy majd a jövő restauráció alkalmával zsiros hivatalától elesik, a czimboraság, rokonság, s pártoskodás kényszerítette, hogy sokszor egy jogtalan perlekedőnek szolgáltatasson igazságot, kitől — mert czimboraság — hatalmas kortes-vezér volt, nagy részben függött hivatalábani meg- vagy nemmaradása.

Ezentul tisztelt választók! törvényszéki bíráinkat járási köz-biráinkat, nem kortes-vezérek teremtik számunkra, hanem az igazságügyminiszter nevezi ki, azért, mert a miniszter felelős lévén az országnak, az igazságkiszolgáltatás gyors és igazságos menetéről, kell, hogy miután felelős, ő nevezzen ki olyan értelmes, független embereket, kikről hízatosan tudja, hogy a legszentebb ügynek — az igazságszolgáltatási ügynek meg tudnak felelni; oly értelmes embereket, kik tudományuk, jellemök s tekintélyök hatalmánál — erejénél fogva illők a birói székbe, s nem olyanokat, kik régi mód szerint — restaurációk alkalmával a csapra-vert hordó erejénél fogva lettek bíráink — mondom, független bírákat fogunk kapni, mert nem választás útján fog jutni a birói székbe, egyik pártnak sem kell kedvezni, hogy birói állomásában megmaradhasson, igazságos ítéleteket fognak hozni szegénynek úgy, mint gazdagnak, mert nem félnek a pártviszályoktól.

Tiltja az új törvény a birónak, bárminemű, és féle községi

megyei, képviselő-választási mozgalmakban részt venni, annyival inkább több hivatalt vállalni, kötelessége lesz a járási szolgabírónak mindég folytonosan székhelyén, járása központján lakni és maradni, hogy bármely órában, időben a jelentkező panaszos kihallgatást nyerhessen, s ezentul nem fog a szegény ember panaszos levele — kérelme hónapokon át a láda fenekén feküdni, vagy talán éppen nyomtalanul eltűnni, nem fogunk a szolgáló-bíróra hajtó vadászatot tenni, miglen sikerül őt a tizedik határban elfogni.

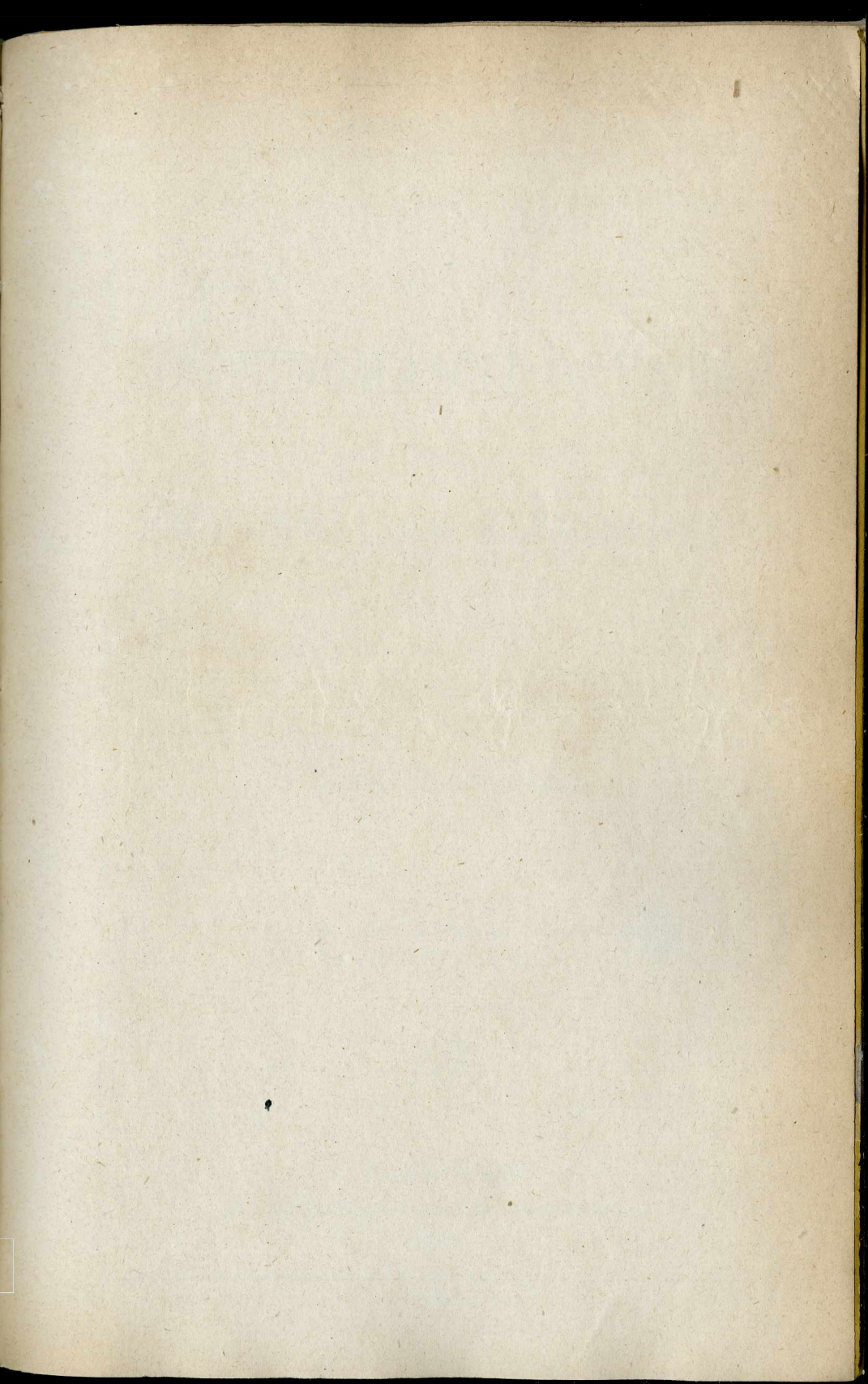
El kellett tehát a megyei közigazgatástól az igazság kiszolgáltatást választani, s ezt egy független, szakértő testületre bízni, — így van ez édes barátim a világ legnagyobb, legszabadabb nemzeteinél, ugy Angliában, mint Amerikában stb., égető szükség volt már nálunk is, hogy az igazságkiszolgáltatás ügye kivétessék a megye hatalma alól, mely mindig a pártszenvédeyek színhelye volt. — De különben is gyakorlatilag alkalmazásba véve a dolgot, annyiféle bíránk, törvényszékeink voltak, hogy sokszor a jártasabb perlekedő sem tudta, hogy hol kezdje perét, így p. o. régebben polgári perekben a nemesek felett ítélték a megyék, kerületi táblák; a volt jobbágyok pereiben bírskodott a földes ur, váltó-adóssági ügyekben a váltó-törvényszék bánya-ügyekben; s voltak oly ügyek, melyek felett a királyi tábla; szabad királyi városokban a városi törvényszék, mind, mint első folyamodásu bíróság ítélt, — a józan ész parancsolta, hogy ezen tetemes költséggel járó sok zagyvalék. felesleges első folyamodásu törvényszékeket meg kell szüntetni, s a népesség száma — arányához mérve, a kereskedelmi és ipari forgalom igényéhez képest, a járások központján kell megállapítani az első folyamodásu bíróságokat, hova a panaszos hamar, és költség nélkül juthasson, végre e sok bíróság, nagyon aránytalanul is volt elosztva az ország több helyein, minő képtelenség, mint tudjuk, hogy a kis Pozsony-vármegyének, mely 82 négyszög mértföldnyi területű, hat királyi városa lévén, ez már hat törvényszék, hetedik volt a megyei törvényszék, volt tehát e kis megyének hét törvényszéke, mig a majdnem kétszer nagyobb Somogyenyének, csak egy törvényszéke van, képzelhetni tehát a szegény somogyi embert, hogy minő hosszú utat kellett tennie, s talán hányszor, mig igazsághoz juthatott; nézzük saját megyénket Heves-vármegyét, melynek volt két törvényszéke, ha már most egy csépai, déva-ványai, vagy nagy-iványi szegény ember egy pár hold földet, vagy egy kis telket vett, 6—8 mértföldnyi utat kel-

lett tennie az egri vagy szolnoki törvényszékhez, hogy telekkönyvi átíratást eszközöljön, — hogy tehát ezen bajokon, rendetlenségeken segítve legyen, a czélnak meg nem felelő, sok helyütt kevés, más helyütt sok bíróságok, törvényszékek az országban arányosítottassanak, a népesség arányához, mért igazságos — egyforma távolságra eső bíróságok rendeztessenek be: a lakosok, különösen a szegényebbek érdekében, a Deákpárt elhatározta, hogy mindazon előzámlyált sok kerületi, városi stb. törvényszékek meg fognak szűnni, s a lakosság száma, kereskedelmi s ipari érdek szerént fognak új törvényszéki, s első folyamodású járásbíróságok az egész országban, mindenütt egyes vidékek központján felállíttatni, legfőbb gondja leend a kormánynak az országban a pontos, gyors, olcsó, s részrohajlatlan ítéletek eszközöltetésére, kinevezett értelmes, s csak tisztán bírói ügyekkel, nem mint eddig s még jelenben most is, még ez új törvény életbe nem lép — hogy járási bíránk egyszers-mint igazságot szolgáltatott — adót is hajtott be, utat is csnálattott stb. — mint mondám tisztán, és csupán csak igazság kiszolgáltatási ügyekkel fog legujabban kinevezendő járás-bíránk foglalkozni, s fogjátok talán kérdezni tisztelt baloldali uraimék, hogy miért tette ezt a jobboldali többség? azért édes uraim, hogy mint feljebb mondám, a szegény panaszos ügye ne heverjen hónapokig a láda fenekén, hanem, hogy a szegény panaszos ügye, annak felvétele, tárgyalása, s elintézése ne egyedül a bíró önkényétől függjön, és hogy a hanyag, vagy tudatlan, részrehajló bírót feleletre lehessen vonni, kit ezelőtt istenen kívül senki feleletre nem vont.

S most tisztelt választók, miután pártunk állásait, a jobb párt által, mint országgyűlési többség által alkotott törvényeket rövid kivonatban, mit gondoltam legérdekesebbeknek, szükségesebbeknek részetekre leirtam, nincs más hátra, mint a haza szent ügye, nyugalma, s békéjére hívni fel lelkiismereteket, komoly fontolóra vévén, hogy az a közlő képviselőválasztástól függ nemzetünk s családunk boldogsága, hazánk békéje; erősítsük tehát küldendő képviselőnk által azon országos jobb pártot, mely, mint láttuk, mindent a haza és annak népe boldogítására tett, és fog tenni!

Isten velünk!

Magyary Ferencz.

21

